

KORTE MEDEDELINGEN

SHORT COMMUNICATIONS

AFWIJKENDE KLEUREN BIJ DE EIDEREENDEN VAN VLIELANDAberrant colours in the Eider *Somateria m. mollissima* on the island of Vlieland

C. SWENNEN

Tijdens ringonderzoek op Vlieland in de jaren 1963-'73 troffen we een aantal opvallend afwijkend gekleurde Eidereenden in de kolonie aan. Bij de adulte wijfjes is het verenkleed onderling veel meer variabel dan bij de woerden. De hoofdtint van de wijfjes is bruin, maar dat varieert tussen zwart-bruin en oker-bruin, terwijl bij sommige vogels ook een grijze tint optreedt. Daarbij kan de kleur van de kop, de rug en de borst nog weer verschillend zijn. Ook is het contrast tussen de kleurbanden op de dekveren bij de ene vogel veel sterker dan bij de andere. Donkere en lichte vogels broeden door elkaar zowel in dennenbos, tussen duindoorns, als tussen riet, in helmpollen, in hei en op grasland. Terugvangsten in latere jaren leerden dat deze kleurpatronen voor elke individuele vogel constant zijn en waarschijnlijk dus wel genetisch bepaald.

De meest voorkomende afwijking op de hierboven genoemde kleurvarianten bij de wijfjes wordt gevormd door vogels met witte plekken op de kop of in de hals. De plekken zitten zo te zien willekeurig verspreid en bestaan uit dekveren, waarin alle pigment ontbreekt. Wij noteerden dit bij bijna 4% van de 1.842 hierop onderzochte geringde broedende individuen. Bij enkele vogels die in latere jaren werden teruggevangen, bleken deze plekken nog aanwezig te zijn, zonder dat zij zich merkbaar hadden uitgebreid. Het is stellig geen normaal ouderdomsverschijnsel, want in 1973 controleerden we 40 oude broedvogels, die waren geboren in 1964 of eerder, en hiervan had er slechts één witte plekken in de hals. Op de vleugels merkten we witte veren slechts tweemaal op en elders op het lichaam nooit.

Een andere kleurafwijking werd gevonden bij het nestdons van sommige eenden. Normaal is dit dons grijs. Opvallend licht gekleurd dons noteerden we bij ongeveer 0,5% van de nestelende wijfjes. De dekveren van deze vogels waren daarbij echter geheel normaal gekleurd. Eén voor de rest geheel normaal gekleurde vogel had zelfs spierwit dons. Deze vogel broedde in 1963, '64 en '65 telkens op hetzelfde nest in het Bomenland. In het laatste jaar werd het legsel voortijdig verlaten en daarna is dit dier niet meer teruggezien. De vogel is dat jaar waarschijnlijk gestorven tijdens de vergiftigingsaffaire, die de kolonie in die jaren sterk uitdunde (Swennen, 1972). Opvallend lichter dons heeft echter niets met gechlloreerde koolwaterstoffen te maken, want reeds in 1923, toen de kolonie op Vlieland nog maar 10 broedparen groot was, werd al een nest met zulk dons gevonden. Drijver (1924), die dit dons in handen kreeg, schrijft dat hij een deel stuurde aan G. J. van Oordt en

een ander deel aan A. A. van Pelt Lechner; deze laatste vroeg zich toen af of de lichte kleur van het dons aan de leeftijd kon liggen. Aan deze veronderstelling geeft ons onderzoek met geringde vogels geen steun. Eidereenden, waarvan we weten dat deze nu reeds minstens 10 jaar hebben gebroed, hebben geen anders gekleurd dons dan vogels, waarvan we weten dat ze voor het eerst broeden. Behalve bij het wijfje met spierwit dons noteerden we ook bij enkele andere vogels met lichtgekleurd dons, bij terugvangst in latere jaren, weer het bezit van opvallend licht dons, zodat deze donskleur dus een permanent kenmerk van dergelijke individuen blijkt te zijn.

Leucisme is de derde opvallende kleurafwijking die op Vlieland werd aangetroffen. Het is een zeldzame afwijking: minder dan 0,1% van de Eidereenden bij Vlieland is leucistisch. We troffen slechts driemaal een broedend leucistisch wijfje aan. Deze Eidereenden leken op enige afstand geel-bruin tot bijna wit, alle donkere pigmenten ontbraken. De dekveren waren bij deze dieren wel normaal gebandeerd, maar de donkere banden waren licht geel-bruin en de lichtere partijen waren wit of vrijwel wit. De slagpennen van deze vogels waren steeds vrijwel geheel wit en ook het dons was opvallend bleek. Daarentegen waren de eieren wel weer normaal gekleurd. Deze kleurafwijking wordt op zee minder gemakkelijk opgemerkt dan men op het eerste gezicht zou verwachten. Toch zien we ieder jaar wel één of enkele leucistische exemplaren op het wad. Tijdens een nauwkeuriger telling, waarbij de woerden werden onderscheiden in eerstejaars en ouderejaars, werden er in mei 1964 rond Vlieland op één dag zelfs drie van dergelijke dieren waargenomen. Twee ervan waren wijfjes, de derde, die een vrijwel geheel witte romp had, werd als woord herkend door de merkwaardig gevormde, normaliter groengekleurde veren op de zijkanen van de kop.

SUMMARY

During the years 1963-'73 partial albinism with scattered white feathers on head and neck, sometimes also on the wing, was found in about 4% of the studied breeding females ($n = 1,842$). Conspicuously light-coloured nesting down, once even snow-white, in otherwise normal coloured ducks, occurred in about 0.5% of the breeding females. A nest with notably light-coloured down had already been found in 1923, when the young colony counted 10 breeding pairs only (Drijver, 1924).

Individual birds, once observed to show white spots or with strikingly light down, presented the same phenomena also in the next years. There are no indications that there is any relationship with age.

Three leucistic breeding females were found (less than 0.1%). These birds were very pale, nearly white. The down of these birds was pale too; on the other hand the eggs had a normal colour. Leucism was observed once in a male.

LITERATUUR

- Drijver, J. 1924. Eidereenden op Vlieland. *De Levende Natuur* 28: 251—252.
Swennen, C. 1972. Chlorinated hydrocarbons attacked the Eider population in the Netherlands. *TNO-nieuws* 27: 556—560.

Adres: Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee, Postbus 59, Texel.